

Тема 5. Фізичні особи як суб'єкти правовідносин у сфері фізичної культури і спорту

1. Правовий статус спортсменів.
2. Особливості правового статусу неповнолітніх спортсменів, спортсменів-початківців, спортсменів-професіоналів, спортсменів високого класу.
3. Правовий статус тренерів, суддів, спортивних лікарів та інших фахівців у галузі фізичної культури та спорту.
4. Правовий статус вболівальників та їх об'єднань у галузі фізичної культури та спорту.

1. Правовий статус спортсменів

Відповідно до чинного законодавства спортсмен – це фізична особа, яка систематично займається певним видом (видами) спорту та бере участь у спортивних змаганнях. Закон «Про фізичну культуру та спорт» у ст. 3 визначає, що кожен громадянин має право на заняття фізичною культурою та спортом. Дискримінація громадян за будь-якою ознакою є недопустимою. Держава гарантує дане право декількома шляхами: по-перше, свободою вибору видів спорту та фізкультурно-спортивних послуг, по-друге, заняття спортом та фізичною культурою є доступними та безпечними, по-третє, держава гарантує захист прав та законних інтересів громадян, також створює усі необхідні умови для розвитку спорту в країні (організовує заклади фізичної культури та спорту, сприяє об'єднанню громадян у громадські організації відповідної спрямованості, формує умови для здобуття спеціальної освіти для подальшого заняття відповідним видом професійно-спортивної діяльності).

Правовий статус спортсмена є комплексним. Спортсмен є фізичною особою, громадянином України, а отже має права та обов'язки відповідно до Конституції України.

Перша складова правового статусу спортсмена формує собою конституційно-правовий статус особи, тобто закріплює за ним соціальні, культурні, економічні, і, звичайно, особисті права та обов'язки. Конституцією закріплено право громадянина, у цьому випадку, спортсмена на заняття підприємницькою діяльністю, тобто будь-яким видом діяльності, що не заборонений законодавством України, з ціллю отримання прибутку, а також право на гідні та безпечні умови праці.

Друга складова правового статусу спортсмена містить в собі особливості, які пов'язані з галузевими особливостями тих відносин, учасником яких він є. У чинному законодавстві закріплено, що відносини спортсменів із професійними спортивними клубами регулюються трудовим правом, проте стосовно цього питання існує дискусія, адже на думку багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, спортивні відносини мають регулюватись цивільним законодавством, тому що їх сутність полягає у товарно-грошових відносинах.

Третьою складовою правового статусу спортсмена є його спеціальний галузевий статус відповідно до актів спортивного законодавства та актів різних спортивних організацій, клубів, спілок тощо. Іншими словами: спортсмен у комплексі з громадянськими правами та обов'язками, що лежать в основі його

конституційно-правового статусу, правами та обов'язками як особи, що займається спортивною професійною діяльністю, яка є видом підприємницької діяльності, має також права та обов'язки відповідно до актів міжнародного та українського спортивного законодавства, а також відповідно до актів спортивних організацій, клубів, федерацій тощо.

У країнах Євросоюзу спортивний рух сприймається серйозно, тому і має більш вагому та професійно оформлену законодавчу базу, що дозволяє регулювати спортивні відносини. Ще на початку минулого століття в світі були створені такі організації: Міжнародна асоціація атлетичних федерацій (1912), Міжнародна федерація футбольних асоціацій (1904), Міжнародна асоціація плавання (1908). Проте найвідомішою всесвітньою організацією залишається Міжнародний олімпійський комітет (МОК), заснований у 1894 році, що і нині продовжує розвивати спортивний рух. Їх головним призначенням є вирішення проблемних питань, що виникають у спортсменів та спортивних клубів, і пов'язані зі спортивною діяльністю. Україна, переймаючи досвід провідних країн, також на своїх теренах створює спортивні федерації, в складі яких діють комісії з вирішення проблем у цій сфері, вони займаються обговоренням питань та знаходженням шляхів їх подолання.

Окрім головної мети даних міжнародних утворень – координації спортивної діяльності – приділяється увага і налагодженню, і гармонізації міжнародних федерацій та федерацій в конкретній країні, сприянню співпраці між ними, уніфікації законодавства стосовно методів і шляхів проведення спортивних змагань, вимогам до участі в них спортсменів (зокрема, розвитку аматорського спорту, участі жінок в спортивних змаганнях, встановленню єдиних антидопінгових процедур), а також вирішенню соціальних, економічних та політичних проблем, що виникають під час здійснення спортивної діяльності. Як бачимо, на прикладі діяльності міжнародних спілок, вагоме значення на шляху до налагодження і регулювання спортивних відносин має визначення правового статусу особи, в нашому випадку спортсмена.

Приділення уваги правам, свободам, обов'язкам та законним інтересам, встановлення чіткої юридичної відповідальності, наявність державних, міжнародних та соціальних гарантій правового статусу спортсмена – одна із заporук активного розвитку і популяризації спортивної діяльності, закріплення її призначення і місця в державі та суспільстві.

Отже, правовий статус спортсмена – це комплексне поняття, що поєднує загальні та специфічно-галузеві права, законні інтереси, гарантії, свободи та обов'язки фізичної особи-спортсмена, при вивченні якого важливо приділяти увагу специфіці спортивних відносин та спортивної діяльності. Невпинний розвиток спортивного руху вимагає врегулювання, створення ефективної законодавчої бази, що дозволить чітко окреслити особливості правового становища спортсменів, інших суб'єктів спортивних відносин та спортивної діяльності в цілому.

2. Особливості правового статусу неповнолітніх спортсменів, спортсменів-початківців, спортсменів-професіоналів, спортсменів високого класу

В українському правовому колі закріплена думка, що спортивна діяльність нерозривно пов'язана з трудовим правом і регулюються ним, саме тому існують особливості відносно правових статусів неповнолітніх спортсменів, спортсменів-початківців, професіоналів та спортсменів, що належать до вищого класу. Дані розбіжності зумовлені відмінностями у трудових статусах перерахованих вище суб'єктів спортивних відносин. На міжнародному і державному рівні регулювання праці неповнолітніх спортсменів відводиться особливе значення. Основні вимоги та правила щодо найму неповнолітніх висунуто в Декларації прав дитини, Конвенції ООН про права дитини, Конвенції № 138 Міжнародної організації праці (далі – МОП) про мінімальний вік прийому на роботу, Конвенції № 182 МОП про усунення найгірших форм дитячої праці, Конвенції № 77 МОП про медичний огляд дітей і підлітків з метою встановлення їх придатності до праці в промисловості, Конвенції № 79 МОП про обмеження нічної праці дітей і підлітків на непромислових роботах, Конвенції № 90 МОП про нічну працю підлітків у промисловості (переглянута), Конвенції № 103 МОП про охорону материнства.

Згідно з українським законодавством, для неповнолітніх створені спеціальні умови праці, заборонено використання праці неповнолітніх на небезпечних для їх здоров'я роботах, заборонена експлуатація дитячої праці. Крім того, Україною ратифіковано низка міжнародних договорів та конвенцій, закріплені правила яких наша держава зобов'язується виконувати. Хоча загалом у трудових відносинах неповнолітні мають такі ж права і обов'язки, що і повнолітні, але ст. 187 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) встановлені певні пільги, що враховують фізіологічні особливості підлітків і допомагають захистити, в разі чого, свої законні права та інтереси. Безперечно за неповнолітніми спортсменами, без винятку, зберігаються переховані пільги та права, що закріплені Конституцією України, іншими нормативно-правовими актами та міжнародними договорами.

Особливість їх правового статусу в спортивних відносинах можна розглянути на прикладі окремого виду контракту, який запроваджено Федерацією футболу України. Контракти подібного роду заключають між гравцем, віком від 14 до 18 років, та клубом за умовою, що один із батьків або законних піклувальників згодний на це.

Проте відповідно до ст. 188 КЗпП України не допускається прийняття на роботу осіб віком до 16 років, вік може зменшуватись до 15 років у разі згоди одного з батьків або 80 осіб, що їх замінюють на працевлаштування неповнолітньої особи. За тією ж статтею вік працевлаштування може бути зменшений до 14 років за умови, що неповнолітня особа за згоди одного з батьків або особи, що його замінює, допускається до легкої роботи у вільний час (для підготовки молоді до продуктивної праці), що не перешкоджає процесу навчання. Актуальним є питання: чи не порушується трудове законодавство щодо підписання контракту з неповнолітнім спортсменом віком 14 років, чи не перешкоджає контракт навчанню і чи враховує фізіологічні особливості підліткового організму?

Насправді, даний документ захищає обидві сторони – і гравця, і сам клуб. Для неповнолітніх спортсменів цей документ не просто символ початку футбольної кар'єри, а ще й можливість захистити свої права у разі їх порушення,

гарантія страхування здоров'я та життя та, безперечно, перепустка у світ професійного спорту. Дещо інакшим є правовий статус спортсмена-початківця. Складність визначення самого поняття полягає в тому, що законодавчо не визначено хто належить до категорії спортсменів-початківців: студенти-спортсмени(юніори), люди з інвалідністю, що займаються спортивною діяльністю, спортсмени-військослужбовці – всі вони мають досить високі досягнення в спортивній сфері, отримують стипендії та виплати, проте не підходять під визначення професійного спортсмена, який, за Законом України «Про фізичну культуру та спорт», набуває статусу професійного спортсмена з моменту укладання контракту з відповідними суб'єктами сфери фізичної культури та спорту про участь у змаганнях серед спортсменів-професіоналів.

Метою діяльності професійного спортсмена є підготовка та проведення видовищних спортивних заходів на високому організаційному рівні з метою отримання прибутку, проте спортсмени, що формально не отримали звання професійного спортсмена, дуже часто демонструють результати не гірше знаменитих спортсменів. Іншою стороною є ситуація, коли дійсно висококваліфіковані спортсмени беруть участь в міжнародних змаганнях, заключивши з відповідною федерацією контракти, що передбачають відносно невеликий заробіток, чи маючи лише контракт зі своїм менеджером, тобто маючи за основний дохід лише прибуток, отриманий лише від участі в змаганнях.

Конфліктні, що виникають в сфері спортивної діяльності спортсменів-початківців, можна вирішити лише шляхом уважного і детального вивчення, керуючись трудовим та конституційним правом. Вже більш чітке правове становище має спортсмен-професіонал, перш за все, тому що, на відміну від спортсмена-початківця, який частіше за все має постійне місце роботи, яке він поєднує зі своєю спортивною діяльністю, на фоні чого виникають конфлікти з його роботодавцем (наприклад, питання відсутності на робочому місці під час участі в спортивних змаганнях), спортсмен професійного спорту за основний шлях заробітку має конкретний договір з конкретною федерацією чи клубом. Підписаний договір встановлює певні гарантії захисту прав та інтересів спортсмена в разі їх порушення.

Правовий статус професійного спортсмена так само є комплексним, проте має свої особливості відносно того, учасником яких видів спортивної діяльності він є: чи ці відносини індивідуального характеру, чи навпаки – колективного. В іншому випадку більш очевидним є трудовий склад відносин: клуб – роботодавець, гравці – наймані працівники, між якими укладається трудовий договір, який зобов'язується виконувати обидві сторони, проте дані договори мають трохи інакшу форму, адже мають строк закінчення. Перший вид відносин викликає найбільше спорів, адже багато науковців знаходять в ньому підстави для їх регулювання цивільним законодавством. Деякі вчені притримуються думки, що законодавчо слід розділити індивідуальний та колективний спорт заради більш ефективного регулювання.

Права та обов'язки професійних спортсменів закріплені Конституцією України, Кодексом законів про працю, статутами відповідних спортивних організацій, учасниками яких вони є. Сфера діяльності професійних спортсменів містить велику кількість особливостей. Знову за приклад візьмемо футбольну сферу, де цікавою деталлю є заборона підписувати договори професійного

спортсмена з іншими клубами та організаціями, проте дана заборона не поширюється на договори іншого характеру, зокрема, куплі-продажі, договору підряда тощо).

Договори між професійними спортсменами та клубами чи організаціями містять опрацьовані професійними юристами, враховують не лише дотримання прав і обов'язків, а й встановлюють чіткі причини розірвання договору, систему штрафів за неправомірне дотримання умов договору тощо.

Єдина спортивна класифікація України визначає порядок, умови та вимоги, необхідні для присвоєння спортсменам і тренерам спортивних звань та спортивних розрядів з видів спорту, визнаних в Україні. Вона затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту, відповідно до затвердженого ним Положення про Єдину спортивну класифікацію України з урахуванням пропозицій всеукраїнських спортивних федерацій.

В Україні присвоюються такі спортивні звання: заслужений тренер України; заслужений майстер спорту України; майстер спорту України міжнародного класу; гросмейстер України; майстер спорту України.

Спортсменам, які виконали кваліфікаційні вимоги, передбачені Єдиною спортивною класифікацією України, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, видає посвідчення про присвоєння відповідного спортивного звання.

Спортсмени, яким присвоєні спортивні звання, є спортсменами вищої категорії. В Україні присвоюються такі спортивні розряди: кандидат у майстри спорту України; перший розряд; другий розряд; третій розряд; перший юнацький розряд; другий юнацький розряд; третій юнацький розряд.

Спортсменам, які виконали спортивні розряди, передбачені Єдиною спортивною класифікацією України, видається посвідчення про присвоєння відповідного спортивного розряду в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту. Відповідно до цього, спортсмени високого класу мають дещо більше переваг, держава закріплює певні гарантії підвищення кваліфікації. Статтею 43 Закону «Про фізичну культуру та спорт» встановлено, що спортсменам, які беруть участь у всеукраїнських та міжнародних змаганнях, надається за місцем роботи відпустка для підготовки та участі в цих змаганнях у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Спортсмени вищої категорії, які проходять військову службу у Збройних Силах України, інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних службах, можуть зараховуватися до закладів фізичної культури та спорту або призначатися на посади у структурних підрозділах, на які покладені функції із спортивної діяльності і розвитку фізичної культури та спорту, де їм створюють необхідні умови для підвищення спортивної майстерності, а також забезпечується можливість участі у міжнародних, всеукраїнських та інших спортивних змаганнях.

Спортсмени вищої категорії підлягають обов'язковому страхуванню в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Для видатних, молодих та перспективних спортсменів, їх тренерів держава може встановлювати відповідні

стипендії. Спортсменам, які посіли призові місця на офіційних міжнародних змаганнях, та їх тренерам встановлюються грошові винагороди у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Спортсменам, які посіли призові місця на Олімпійських іграх, Всесвітніх та Європейських іграх з неолімпійських видів спорту, Паралімпійських і Дефлімпійських іграх, Глобальних іграх спортсменів з порушенням інтелекту, чемпіонатах світу або Європи, та їх тренерам можуть надаватися соціально-побутові та інші заохочення у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Як бачимо, спортсмени вищої категорії мають значну кількість пільг, якими держава заохочує підвищення кваліфікації спортсменів.

3. Правовий статус тренерів, суддів, спортивних лікарів та інших фахівців у галузі фізичної культури та спорту

Важливу роль в спортивній сфері відіграють спеціалісти, що допомагають організувати, скеровувати та забезпечувати спортивну діяльність.

Тренер у спорті – фізична особа, що має середню професійну або вищу професійну освіту, що здійснює проведення підготовчих заходів навчально-тренувального характеру, координує діяльність спортсменів з метою досягнення максимально високих результатів. Згідно з Положенням про підвищення кваліфікації (тобто навчання з метою оновлення та вдосконалення освітнього рівня та професійної підготовки шляхом поглиблення і розширення спеціальних знань, вмінь, необхідних для ефективного виконання ними своїх посадових обов'язків) тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури та спорту встановлено порядок проведення підвищення кваліфікації державних, головних та старших тренерів штатних команд, тренерів-викладачів та інших працівників сфери фізичної культури та спорту.

Положення закріплює проходження підвищення кваліфікаційного рівня один раз на п'ять років, під час якого за тренерами та іншими фахівцями за ними зберігається їхня середня заробітна плата, а в разі проходження підвищення рівня кваліфікації в віддаленому місці від роботи, їм гарантується компенсація. Дані курси організуються вищими навчальними закладами, що стосовно фінансування курсів – здійснюється за рахунок державного чи місцевих бюджетів, фізичних та юридичних осіб, що не заборонені чинним законодавством. Курси вважаються успішними в разі проходження їх повного курсу та складання іспиту та підтверджується виданням відповідного документа. Тренери працюють за трудовим договором, що частіше за все має кінцевий строк дії. Існує ряд вимог до діяльності тренерів, зокрема це заборона порушувати антидопінгові правила під час підготовки спортсменів, що може спричинити дискваліфікацію тренера.

Договорами може встановлюватись деякі види компенсацій: компенсація стосовно переїзду на нову місце проживання, що пов'язане з роботою; забезпечення харчування за рахунок роботодавця; компенсація щодо транспортних витрат; про соціально-побутове обслуговування; забезпечення місцем проживання під час дії трудового договору; обов'язкове медичне страхування тощо.

Спортивні судді – фізичні особи, уповноважені організаторами певного спортивного змагання забезпечувати дотримання правил виду спорту та

положення про спортивне змагання, які пройшли відповідну кваліфікаційну підготовку.

Головною складністю визначення правового статусу судді є незрозумілість того якими нормами права мають бути врегульовані їх відносини і діяльність в сфері спорту – спортивної федерації відповідного виду спорту чи іншої незалежної спортивної організації, який вид контракту підписують з ним, порядок отримання винагороди, а також в чому полягають права та обов'язки судді, за що саме може бути притягнутий до відповідальності.

Спортивний суддя правовий статус подібний до органів управління спортивної федерації, адже наділений певними владними повноваженнями, але меншій мірі вступають в трудові відносини зі спортивними організаціями, на відміну від спортивних тренерів та спортсменів. Особливістю визначення правового статусу судді є те, що головний акцент має стояти на тому, яку саме роль відіграють судді, створюючи підґрунтя для поважного ставлення до них.

Спортивні судді поділяються на дві категорії: ті, хто пов'язаний зі спортивною організацією трудовим договором, і ті, хто підписує той вид договору, який задовольняє обидві сторони: організацію і суддю.

Правовий статус суддів відрізняється тим, якими саме спортивними та владними функціями він наділений, в якому виді спорту бере участь суддя, і чи є даний вид спорту професійним чи аматорським.

Спортивна медицина є складовою системи охорони здоров'я у сфері фізичної культури та спорту та визначає стан здоров'я, фізичний розвиток та функціональний стан організму осіб, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі шляхом визначення придатності (здійснення допуску) осіб до занять фізичною культурою та спортом, здійснення профілактики, діагностики, лікування захворювань та ушкоджень, пов'язаних із заняттям фізичною культурою та спортом.

Служба спортивної медицини створюється та функціонує у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Фінансування служби спортивної медицини здійснюється відповідно до закону.

Систематичному диспансерному огляду службою спортивної медицини підлягають особи, які займаються фізичною культурою, та спортсмени дитячо-юнацького, резервного спорту та спорту вищих досягнень, ветерани спорту. Допуск осіб до занять фізичною культурою та спортом здійснює лікар із спортивної медицини.

Заняття фізичною культурою та спортом здійснюються з додержанням медичних норм, встановлених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Спортивна медицина – сфера професійної медицини, що направлена на збереження, укріплення та відновлення здоров'я спортсменів при врахуванні всіх особливостей діяльності та денного розпорядку підопічних.

Спортивним лікарем може стати професійний лікар, що також освоїв програму спортивної медицини. Звичним є те, що велика кількість колишніх спортсменів у відставці здобувають медичну освіту та працюють вже як спортивні лікарі, адже одним із головних вимог до такого роду лікарів є знання не лише медичної справи, а й всіх основ спортивної діяльності (раціон, розмір навантаження тощо).

Основні принципи та вимоги до спортивної медицини містяться в Декларації, прийнятої на 34-й Всесвітній медичній асамблеї : лікар має знати специфіку фізичних та психологічних вимог того, чи іншого виду спорту; лікар, який працює неповнолітніми має конкретно і точно оцінювати їх фізичний та психічний стан; лікар має забороняти використання допінгу та іншого роду процедур, що тим чи іншим способом впливають на організм, змінюючи фізичні можливості та відчуття спортсмена (зміна біохімічного складу крові, препарати, що притуплюють біль перед тренуваннями тощо).

Спортивний лікар, як і всі лікарі іншої спеціалізації, має дотримуватись встановленої лікарської етики (наприклад, зберігати право пацієнта на конфіденційність). Оскільки спортивний лікар працює за трудовим договором, то він має всі відповідні гарантії та права відповідно до трудового права, зокрема: забезпечення безпечних та гідних умов праці, захист своєї професійної гідності та честі, підвищення кваліфікації за рахунок державних або місцевих бюджетів, право на обов'язкове страхування здоров'я та життя, страхування від професійної помилки, результатом якої було нанесено шкоду здоров'ю пацієнта, що не пов'язаний з професійною халатністю та інші пільги.

Волонтери у сфері фізичної культури та спорту можуть забезпечуватися фізкультурно-спортивним обладнанням і спорядженням відповідними закладами фізичної культури та спорту та організаторами фізкультурно-оздоровчих або спортивних заходів.

4. Правовий статус вболівальників та їх об'єднань

На сьогоднішній день спорт – це не тільки змагання «хто кращий», на сьогоднішній день – спорт це гігантська індустрія, яка налічує мільйони людей: спортсмени, спортивні агенти, спонсори, спортивні клуби та врешті-решт вболівальників. Нині спортивне право, тільки почало свій розвиток в Україні. Незважаючи на те, що українські спортсмени щороку показують непогані результати на змаганнях міжнародного рівня, нормативно-правова база та наука в сфері спортивного права, на відміну від європейського досвіду, недостатньо розвинена на сьогоднішній день.

В Європі спортивне право не тільки розвивається як наука а й викладається як навчальна дисципліна в провідних університетах, що в свою чергу сприяє підготовці кваліфікованих юристів в даній сфері. Адже, як самостійна галузь міжнародного права спортивне право сформувалося на початку 90-х років минулого століття. Його становлення та стрімкий розвиток зумовив створення Спортивного арбітражного суду в Лозанні (Швейцарія) в 1983 році. Специфічність відносин у сфері фізичної культури та спорту, серед яких виділяють спортивні та пов'язані з ними відносини, відносини у сфері фізичної культури, вимагає врахування об'єктивних та суб'єктивних особливостей, що притаманні саме для цих суспільних відносин. Специфічним суб'єктом спортивних відносин є вболівальники.

Професійні спортивні ліги – багатомільярдні галузі з арміями лобістів у кожній країні. Однак вболівальники, які насправді купують квитки, дивляться ігри, та працюють у системі, не мають достатнього впливу та захисту в спортивній індустрії. Отже, невід'ємними учасниками спортивних відносин – є вболівальники, адже саме для них будуються величезні стадіони та

запроваджуються рекламні компанії того чи іншого спортсмена. Саме в кількості вболівальників вимірюється популярність того чи іншого спорту від чого залежить і спонсорування тих чи інших спортивних змагань. По всьому світу вболівальники не тільки збираються для підтримки своїх фаворитів під час гри або змагання, вони ще й утворюють об'єднання для захисту своїх прав та інтересів.

Фан-клуби не тільки забезпечують підтримку спортсменів та надихають спільноту, а ще й несуть відповідальність за порушення своїми членами встановлених правил поведінки на стадіонах та в інших місцях проведення спортивних змагань. Наразі, фан клуби стають невід'ємною частиною спортивного права, адже в багатьох європейських країнах однією з умов ліцензування клубів є наявність організованого фан-клубу. Тобто, фактично без фан-клубу, футбольний клуб не може існувати. Україні також необхідно приділити пильну увагу правам вболівальників та їх об'єднанням, адже згідно з даними the World Travel Organisation спортивний туризм є найшвидше зростаючим сектором туризму на сьогоднішній день. Забезпечення вболівальників належними правами в Україні призведе до росту кількості спортивних туристів в країні, що в свою чергу буде позитивно відобразатись на українській економіці в цілому.

В Америці, вболівальники, які не мають змогу подорожувати організовують локальні фан зони. Так, FIFA Fan Fests є вже величезною частиною Чемпіонату Світу, що дозволяє людям відтворити атмосферу стадіону в будь-якому місті. В майбутньому ці фан-зони стануть більш популярними та розповсюдженими. Більш того, стримінг та віртуальна реальність забезпечить великі можливості розширити аудиторії та кількість вболівальників у всьому світі. У 2015 році Yahoo вперше застримів гру NFL в режимі онлайн і набрав близько до 15 мільйонів глядачів. Наприклад, характеризуючи рух футбольних вболівальників в Україні можна виокремити дві групи: формалізовані футбольні об'єднання – фан-клуби та інколи не легалізовані об'єднання – хуліганс та ультрас.

Політика країни повинна бути направлена на всебічну підтримку та правове забезпечення легальних громадських організацій вболівальників та зменшувати кількість хуліганс та ультрас.

Офіційні фан-клуби створюються, зазвичай, адміністраціями футбольних клубів, як громадські організації. Завдяки ним керівництво футбольного клубу здійснює зносини з вболівальниками та реалізує соціальні та рекламні проекти. Серед основних напрямів роботи фан-клубів є: зустрічі гравців футбольного клубу з вболівальниками; розіграші квитків на матчі; спонсорська допомога дітям зі шкіл-інтернатів та іншим мало захищеним верствам населення, у тому числі за участю гравців футбольних клубів; допомога в організації та проведенні дитячих, підліткових спортивних змагань тощо.

В Україні, наразі, взаємовідносини між вболівальниками та власниками футбольних клубів є нерівними: вітчизняні вболівальники, нажаль, не мають майже жодного юридичного відношення до діяльності футбольного клубу. Власник на свій розсуд здійснює відповідну політику та має право не прислуховуватись до думки вболівальників, бо клуб фактично є його приватною власністю.

Наприклад, президенту ООО ФК «Динамо-Київ» належить 97% акцій клубу, а System Capital Management – 99,9% акцій ФК «Шахтар».

Водночас, для прикладу, практично всі футбольні клуби в Німеччині належать самим уболівальникам де діє правило «50+1», коли більше половини акцій повинні належати самому клубу, що знижує ризики свавілля спонсорів і власників великих пакетів акцій. Наприклад, у футбольного клубу «Баварія Мюнхен» 80% акцій належать членам клубу, яких налічується 233 тисячі, а найбільші акціонери клубу – «Ауді» та «Адідас» – мають лише по 10% акцій. Така форма власності дає можливість кожному члену клубу, кожному вболівальнику, бути причетним до долі улюбленої команди й впливати на менеджмент футбольного клубу у більш ефективний спосіб. Зазвичай кожен стадіоні встановлює свої правила для відвідувачів, але в більшості своїй вони схожі. З правилами поведінки вболівальників під час проведення спортивних змагань можна ознайомитись на офіційних сайтах стадіонів. Наприклад, правила поведінки на НСК «Олімпійський» розміщено на їхньому офіційному сайті – <http://www.fcdynamo.kiev.ua>.

У цих правилах зазначені права та обов'язки вболівальників та відповідальність за порушення встановлених правил. Для захисту своїх прав та інтересів спортивні вболівальники мають можливість створювати громадські об'єднання. Для прикладу, у світі вже є загальновідомою американська організація Sport Fan Coalition.

Sport Fan Coalition – є громадською організацією, яка захищає інтереси спортивних вболівальників. Згідно з офіційним веб-сайтом, дану громадську організацію складають любителі спорту, які хочуть мати право голосу в спортивній індустрії і поставити шанувальників в першу чергу. Організація має одну мету: забезпечити право голосу вболівальникам при прийнятті законів та формуванні державної політики, яка впливає на розвиток спорту. Дана громадська організація займається лобіюванням інтересів вболівальників по всій країні, збирає кошти на будівництво стадіонів, спортивних майданчиків, робить спорт доступним для різних верств населення.

В Україні тільки починає розвиватись рух вболівальників в правовому вимірі. Необхідним є створення відповідної правової основи для діяльності об'єднань вболівальників та прийняття нормативно-правових актів, які забезпечили б вболівальниками можливість бути повноцінними учасниками спортивних відносин.